

ELEKTRONİK SAĞLIK BİLİMLERİ SÜRELİ YAYINLARININ WEB İÇERİK ÖZELLİKLERİ VE ANALİZİ

Güssün GÜNEŞ-Huriye ÇOLAKLAR

ÖZET

Amaç: Türkiye’de tıp ve sağlık bilimleri alanında yayınlanan, ULAKBİM’in Tıp Veri Tabanı (Türk Tıp Dizini)’nda indekslenen elektronik dergilerin web sayfaları içerik, yayın dili, erişim özellikleri, makale gönderme ve takip etme sistemleri, sosyal ağ özellikleri açısından incelenerek ulusal tıp dergi yayıncılığı hakkında durum tespiti yapmaktır.

Kapsam: ULAKBİM Tıp Veri Tabanı web sayfasında yer alan tıp ve sağlık bilimleri konulu 140 elektronik derginin yanı sıra, Türk Tıp Dizini’ne giren Open Journal System içinde yer alan 103 derginin web sayfalarının içerik analizi 21 kriter göz önünde bulundurularak yapılmıştır.

Tartışma ve Sonuç: Bu çalışmada, TÜBİTAK/ULAKBİM’in Tıp Veri tabanı ile Türk Tıp Dizinine giren 243 dergi analiz edilmiştir. Bu dergilerin %81’i elektronik ortamda erişimi mevcuttur. %46’sı sadece Türk Tıp dizininde yer alırken, %54’ü önemli dizinlerde (Excerpta Medica, EbscoHost, Scopus, SCI-Expanded, Pubmed vb.) yer almaktadır. Türkiye’de tıp ve sağlık bilimleri alanında yayıncılık açısından dergilerin elektronik ortama geçtikleri ve açık erişim politasını benimseyerek elektronik yayıncılıkta web içeriklerinn biçimsel olarak daha kaliteli olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca akademik açıdan çok sayıda ulusal ve uluslarası dizinlerde yer aldıkları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Açık erişim, Akademik yayıncılık, Elektronik dergiler, Tıp ve sağlık bilimleri, Tıp veri tabanı, Türk tıp dizini, Web içerik analizi.

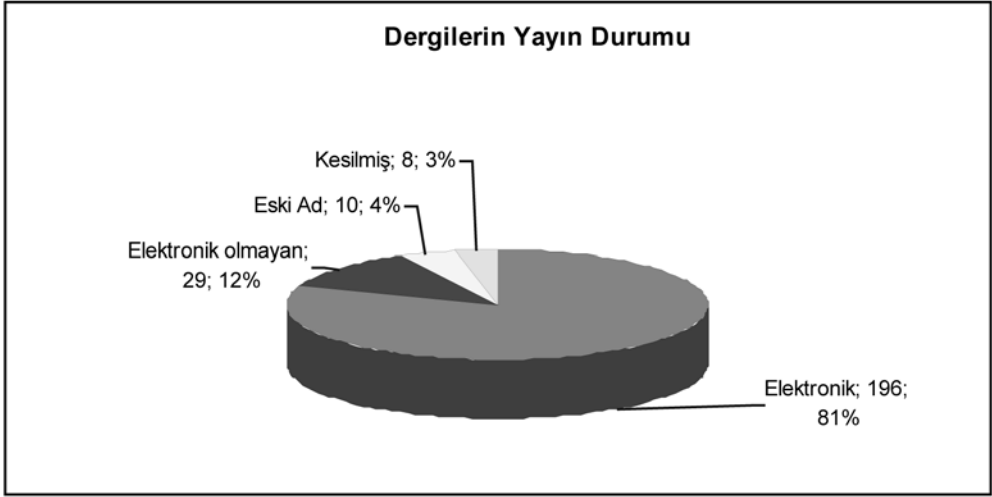
Giriş

Bu çalışmada ulusal anlamda tıp ve sağlık bilimleri alanında prestijli bir indeks olan “Tıp Veri Tabanı-Türk Tıp Dizini”ne giren 243 derginin web özellikleri incelenerek bir içerik analizi yapılmıştır. Dergi sayfalarında içerik olarak erişilemeyen web özellikleri ve analizinde örneğin yazarlara bilgi, yayın kuralları, iletişim bilgisi, yayın ve danışma kurulu, online makale gönderme özelliği, makale takip sistemi vb. özellikleri istatistiksel değer “yok” olarak sayılmıştır. Bu analiz sonucunda dergilerin %81’i (196) elektronik ortamda yer almaktadır. %12’si (29) elektronik değildir. %4’ü (10) dizinde eski adı yer almaktadır. %3’e (8) yayının yayın hayatına devam

Dr. Güssün GÜNEŞ - Koç Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Kütüphanesi
ggunes@ku.edu.tr

Dr. Huriye ÇOLAKLAR - İstanbul Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Kütüphanesi
colaklar@istanbul.edu.tr

etmediği görülmüştür. (Grafik 1). Buna göre, istatistiksel çalışmada yayın hayatına “elektronik ortamda” devam eden toplam 196 dergi ele alınmıştır.

Grafik 1: Dergilerin yayın durumu.

Dizinde, 196 dergiden Türkiye Klinikleri yayınlarından 12 dergi, Logos yayınlarından 6 dergi bulunmaktadır. Medline Pleksus üzerinden erişim sağlanan 8 dergi vardır. Türk Psikiyatri Arşivi dizininden 2 dergi yer almaktadır. Medikal Network üzerinden 5 dergiye erişim sağlanmakta ve Klinik Tıp Dergisi'nden 2 dergi dizinde bulunmaktadır.

Türkiye Klinikleri	12
Medline Pleksus'da dizinlenen	8
Logos Yayıncılık	6
Medikal Network	5
Klinik Tıp Dergisi	3
Türk Psikiyatri'de dizinlenen	2
Journal Agent	1

Dergilerin Web Özellikleri ve Analizi

Dergilerin web özellikleri ve analizi aşağıda belirtilen 21 kriter göz önünde bulundurularak yapılmıştır:

- *Derginin e-ISSN (elektronik süreli yayın numarası)
- *Derginin p-ISSN (baskı süreli yayın numarası)
- *Link (web adresi)
- *Açık erişim özelliği
- *Derginin dili

- *Derginin dizinlendiği indeksler
- *Dergi sayfasına üye girişi özelliği
- *Kayıt özelliği
- *Dergi içeriği hakkında bilgi
- *Dergi web sayfasında arama özelliği
- *Son sayı özelliği
- *Arşiv özelliği
- *Yazarlara bilgi özelliği (yazım kuralları)
- *İletişim bilgisi
- *Yayın Kurulu
- *Danışma Kurulu
- *Online makale gönderme özelliği ?
- *Makale takip sistemi özelliği
- *Sosyal ağ özelliği (facebook, msn vs.)
- *Var olan sosyal ağların içeriği
- *Web sayfasının dil özelliği.

Dergilerin açık erişim özelliği göz önünde bulundurulduğunda %88 dergi elektronik olarak açık erişim özelliğine sahiptir. Her ne kadar açık erişim özelliğine sahip olsada dergiye erişim için %9'u abonelik ve %8'i üyelik istemektedir. Dergilerin %4'üne Türk Medline ve %1'ine ise Türk Psikiyatri Arşivi üzerinden erişimi vardır.

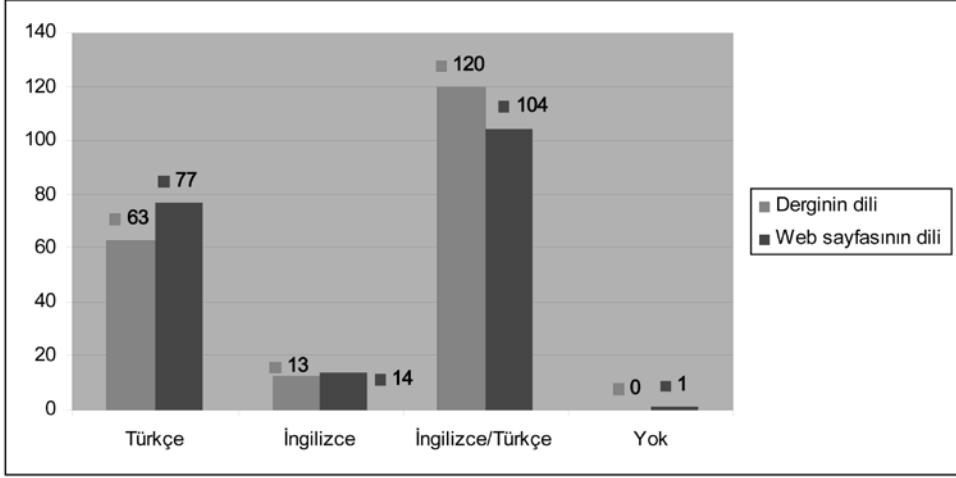

Grafik 2. Açık erişim özelliği.

120 derginin dili İngilizce/Türkçe, 63 dergi Türkçe ve 13 dergi İngilizce dilinde yayınlanmaktadır. 104 derginin web sayfası hem İngilizce hem de Türkçe olarak hazırlanmıştır. 77 derginin web sayfasının dili Türkçe'dir. 14 dergi ise İngilizce web sayfasına sahiptir. %1'ine sayfaya girilemediğinden değerlendirmede dil kriteri "yok" sayılmıştır.

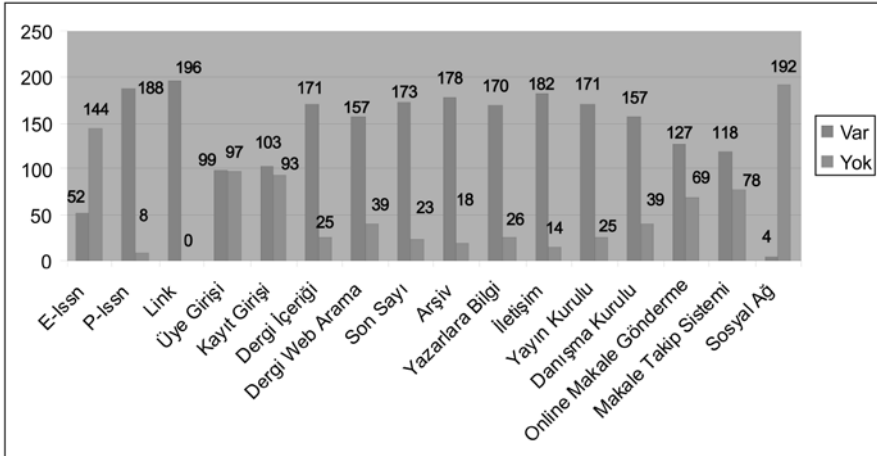
Dergilerin 144'nün elektronik süreli yayın numarası (e-issn) yoktur. 52 derginin ise e-issn numarası vardır. Dergiler elektronik ortamda yer almalarına rağmen henüz elektronik süreli yayın numarası almamışlardır. Buna karşılık dergilerin büyük bir kısmında basılı süreli yayın numaraları vardır. Sadece 8 derginin issn numarası web sayfalarında yer almamaktadır.

Dergilerin 99'unda web üye girişi vardır. 97'sinde web üye girişi yoktur. 103 derginin kayıt girişi özelliği vardır. 93'ünde web sayfasında kayıt girişi özelliği bulunmamaktadır.

Grafik 3. Derginin ve web sayfasının dil özelliği.

Web sayfalarında dergilerin içerikleri hakkında genellikle bilgi verilmektedir. Bu sayfalardan derginin tanımı, yayın aralığı, amacı, kapsamı ve kitle bilgilerine ulaşılmaktadır. Aynı zamanda 150 derginin sayfasından dergi içeriğine ilişkin web üzerinde arama özelliği bulunmaktadır. 39 derginin web arama özelliği yoktur. 173 derginin son sayısına erişmek mümkündür. 23 derginin web sayfasında son sayı özelliği yoktur. 178 derginin eski sayıları ulaşılmaktadır. 18 derginin arşiv özelliği yoktur. Türk Tıp dizinine giren dergilerin büyük bir kısmında son sayı ve arşiv özelliği vardır.

Grafik 4. Dergilerin web içerik özellikleri.

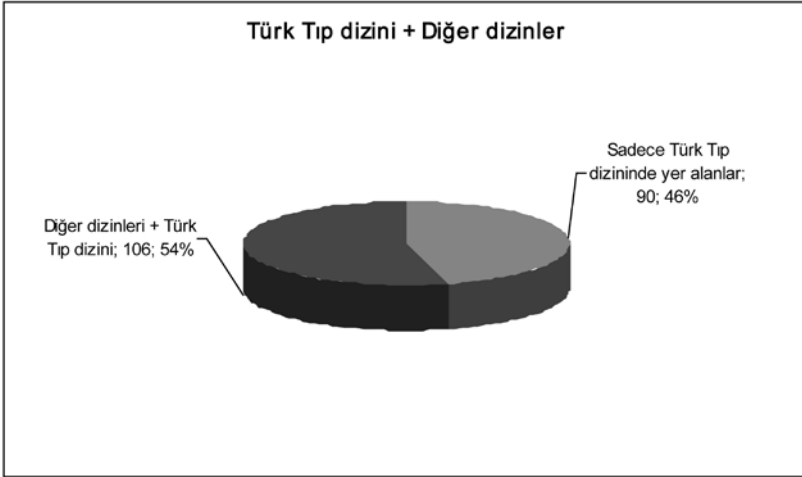
170 derginin web sayfasında yazım kuralları ve 182 derginin iletişim bilgileri belirtilmekle beraber 26 derginin web sayfasında yazım kuralları yoktur. 14 derginin web sayfasında iletişim bilgilerine yer verilmemiştir.

171 derginin yayın kurulu ve 157 derginin danışma kurulu vardır. 25 derginin yayın kurulu yoktur. 39 derginin ise danışma kurulu yoktur. Bu kurullar yerine dergi editörleri vardır.

Online makale gönderme sistemi olan 127 dergimiz vardır. 69 derginin online makale gönderme sistemi yoktur. 118 derginin makale takip sistemi vardır. 78 dergide bu sistem yoktur.

196 dergiden 4 tanesinin sosyal ağ özelliği vardır. Var olan sosyal ağlar Yahoo, Google, Facebook ve Twitter'dır. Türk tıp dergilerinin web sayfalarında genellikle sosyal ağ özelliği olmadığı görülmektedir. Türk Kardiyoloji Arşivi dergisinin sosyal ağ özelliği açısından diğer elektronik dergileri göre daha fazla sosyal paylaşım içinde olduğunu göstermektedir.

Sadece Türk Tıp Dizininde yer aldıklarını belirten dergi sayısı 90'dır. 106 dergi bu dizinin yanı sıra diğer önemli dizinlerde indekslenmektedir. Yabancı dizinler arasında Index Copernicus (43), Excerpta Medica (42), Ebscohost (30), DOAJ (açık erişim veri tabanı) (25), Scopus (20), CINAHL ve Gale/Cengage Learning (18), Proquest (13), Pubmed/Index Medicus (12), CAS ve CABI abstraklarında (8), JCR (6), Biosis Previews ve Psyc/INFO (4) dergi yer almaktadır.

Grafik 5. Türk Tıp dizini ve diğer dizinler.

Akademik atamalarda kriter olarak kabul görülen WOS (Web of Science) dizinlerinden SCI-Expanded'a giren 22 dergimiz ve SSCI (Social Science Citation Index) indekse giren 2 dergimiz vardır. Ayrıca ulusal dizinler arasında Türk Tıp dizini yanı sıra Türk Medline-Pleksus'un Ulusal Atıf İndeksi'ne giren 29 dergi, Ulakbim'in Türk Ulusal Atıf dizinine giren 8 dergi, Türkiye Atıf dizininde 6 dergi dizinlenmektedir.

Index Copernicus	43	Elsevier	2
EMBASE/Excerpta Medica	42	Biological Abstracts	2
EbscoHost Databases	30	British Library Direct	2
Ulusal Atıf İndeksi (Türk Medline-Pleksus)	29	Google Scholar	2
DOAJ	25	Medipus	1
SCI-Expanded	22	IBIDS	1
Scopus	20	Medicinal Aromatic Plants Abstracts	1
CINAHL	18	Analytical Abstracts	1
Gale/Cengage Learning	18	International Pharmaceutical Abstracts	1
Proquest	13	MAPA E	1
Pubmed/Index Medicus	12	Ulrichs	1
Türk Ulusal Atıf Dizini (Ulakbim)	8	Doctor's Guide	1
Chemical Abstracts (CAS)	8	J-Gate	1
CABI Abstracts	8	Current Contents	1
Journal Citation Reports (JCR)	6	New JOUR	1
Türkiye Atıf Dizini	6	Global Health Database	1
Biosis Previews	4	SPORT Discus	1
Psyc/INFO	4	BIOBASE	1
Social Science Citation Index (SSCI)	2	Türk Psikiyatri Dizini	1

Tablo 2. Dergilerin dizinlendiği indeksler.

Sonuç

Dergilerin %88'i açık erişimlidir. Bu web sayfalarına, dergi içeriğine ve arşivine herkes ücretsiz olarak erişebilmektedir.

Dergilerin yaklaşık %50'si İngilizce/Türkçe, %40'ı Türkçe ve %10'u İngilizce dilinde yayınlanmaktadır.

Dergilerin web sayfalarının %47'si hem İngilizce hem Türkçe olarak hazırlanmıştır. Web sayfalarının dili %42'si Türkçe ve %10'unu İngilizce'dir.

Dergiler elektronik ortamda olmalarına karşılık bazı dergilerin elektronik süreli yayın numaraları web içeriklerinde yer almamaktadır.

Dergilerin web sayfalarında hem üye giriş hem de kayıt giriş özelliği vardır.

Genellikle web sayfalarında derginin içeriği hakkında bilgiler verilmektedir.

Dergi içeriğine ilişkin web üzerinden arama özelliği vardır.

Dergilerin büyük bir kısmında son sayı ve arşiv özelliği vardır. Dergi web sayfasından son sayıya ait içerik bilgileri ve tam metin makale erişim mümkündür. Dergilerin eski sayılarına ulaşılabilir olmasına önem verilmektedir.

Dergilerin web sayfalarında yazarlara bilgi/yazım kuralları ve iletişim bilgileri yer almaktadır.

Dergilerin hem danışma hem de yayın kurulları vardır. Bu kurulların olmadığı durumda editörler bulunmaktadır.

Dergilerin hem online makale gönderme hem de online makale takip sistemi vardır. Tercih edilen yazılımlın genellikle "Journal Agent" olduğu görülmektedir.

Ulakbim sayfasında yer alan dergilerin bilgileri güncellenmemiştir. Bazı dergilerin eski isimleri listede yer almaktadır. Eski adından yeni adına gönderme yapılmamıştır. Örneğin; Diagnostic and Interventional Radiology dergisinin eski adı Tanısal ve Girişimsel Radyoloji Dergisi'dir. Her iki ad listede geçmektedir.

Bazı dergilere erişim yoktur. Dergilerin %12'si elektronik ortamda bulunmamaktadır (Beslenme ve Diyet Dergisi, İzmir Alsancak Devlet Hastanesi Tıp Dergisi gibi).

Bazı dergiler elektronik ortamda yer almasına rağmen dergi içeriğine erişilememiştir (Türk Ortodonti dergisi gibi).

Bazı dergilerin Logos, Turkish Medline/Pleksus, Bilimsel Tıpta gibi web üzerinden arama özelliği bulunmamaktadır.

Dergilerin %46'sı sadece Türk Tıp Dizini'nde yer almaktadır. %54'ü bu dizinin yanı sıra yabancı önemli dizinlerde de indekslenmektedir. Excerpta Medica, Pubmed, Scopus, EbscoHost, DOAJ, SCI-Expanded, CINAHL, Gale vb.

Türk tıp dergilerinin dizinlendiği indekslerin başında Index Copernicus gelmektedir. Bu dizin, dergilerin sadece bibliyografik künye bilgilerini vermektedir.

Türk Tıp dizinine giren dergilerimizin web sayfalarında sosyal ağ özelliği yoktur.

Bu çalışma sonucunda hem ulusal hem de uluslar arası dizinlerde yer alan dergilerimizin ulusal tıp yayıncılığı açısından gelişmeler görülmektedir. Bu dergilerin elektronik ortamda da yayınlanması, online makale gönderme, makale takip sistemi, tam metin erişim, içerik, dil, arama vb. özelliklerinin daha kaliteli olmasını sağlayacaktır.

Kaynakça

1-Akademik Birikim (Çevrimiçi) http://www.akademikbirikim.com.tr/?_args=dynamicPage,164&nd=46, 05 Ekim 2010.

2-ULAKBİM Tıp Veri Tabanı (Çevrimiçi) <http://www.ulakbim.gov.tr/cabim/vt/uvt/tip/dergiwebsiteler.uhtml>, 01 Ekim 2010.